

Sygn. akt I ACa 1589/17

Sygn. akt I ACz 2093/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Sędziowie:	SSA Robert Jurga SSA Paweł Czepiel
Protokolant:	st. sekr. sądowy Paulina Klaja

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko K. W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 9 czerwca 2017 r. sygn. akt I C 2160/16 oraz na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego wK.z dnia 25 lipca 2017 r. sygn. akt I C 2160/16

- 1. odrzuca apelację w części w jakiej dotyczy ona kosztów procesu;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części;**
- 3. w uwzględnieniu zażalenia zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że jego punktowi 2 nadaje treść "po punkcie I dodać punkt II o treści: „nie obciąża powoda kosztami procesu”;**
- 4. nie obciąża powoda kosztami postępowania odwoławczego;**
- 5. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. na rzecz adw.P. B.kwotę 5.166 zł (pięć tysięcy sto sześćdziesiąt sześć złotych) w tym kwotę 966 zł (dziewięćset sześćdziesiąt sześć złotych) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Powód M. B. w pozwie z dnia 5 grudnia 2016 r. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego K. W. kwoty w 55.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku naruszeniem przez pozwanego dóbr osobistych powoda na skutek poświadczenia nieprawdy odnośnie praw powoda do patentu.

W uzasadnieniu żądania pozwu powód wskazał, że do naruszenia prawa doszło w trakcie działań związanych ze złożeniem do Urzędu Patentowego RP dokumentacji do wniosku o przyznanie patentu (...) Pozwany jako reprezentant grupy wynalazców (czterech osób) swoim podpisem poświadczył nieprawdę jakoby Akademia (...) w K. dysponowała 100% praw własności do wymienionego patentu, podczas gdy powód nie złożył oświadczenia, iż wskazane prawo przenosi na rzecz tej jednostki. W konsekwencji powyższego Urząd Patentowy, wbrew prawu, przyznał 100% własności Akademii (...) w K., której pozwany jest pracownikiem i współautorem w.w. patentu. Działania pozwanego stanowią bezpośrednie naruszenie dóbr osobistych powoda, gdyż nie może on dysponować swoimi prawami majątkowymi do dokonań wynalazczych. Zdaniem powoda pozwany poświadczył nieprawdę w dokumencie tj. w piśmie - zgłoszeniu z dnia 28 listopada 2013 r., które jest częścią dokumentacji patentowej, a w którym pozwany jako pracownik (...) poświadczył, że wyłącznym właścicielem prawa do patentu jest (...).

Pozwany K. W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu.

Pozwany podał, że jest współtwórcą wynalazku pt: (...), na który został udzielony patent nr (...). Pozostałymi współpracami są W. M., K. P. oraz powód.

Zaprzeczył jakoby w jakikolwiek sposób dopuścił się naruszenia dóbr osobistych lub praw majątkowych powoda odnoszących się do w.w. wynalazku. Jako że dokonał przedmiotowego wynalazku w ramach obowiązków wynikających ze stosunku pracy poinformował o tym fakcie pracodawcę tj. Akademię (...) w K.. Zgodnie bowiem z regulacją art. 11 ust. 3 ustawy Prawo własności przemysłowej z dnia 30 czerwca 2000 r. prawo do uzyskania patentu na tak stworzony wynalazek przysługuje pracodawcy. Pozwany zgodnie z obowiązującą procedurą (...) złożył swojemu pracodawcy informację o stworzeniu wynalazku na obowiązującym w tej jednostce formularzu.

Integralną część formularza stanowi załącznik, w którym zawarta jest tabela wskazująca udziały twórcze pozostałych współtwórców wraz ze wskazaniem okoliczności prawnych stworzenia wynalazku. W tabeli tej powód został wskazany jako współtwórca wynalazku oraz podany został udział w prawie majątkowym do uzyskania patentu, w stosunku do jego udziału twórczego, co powód potwierdził składając podpis pod w.w. dokumentem. W świetle powyższych okoliczności pozwany nie naruszył żadnych praw, ani osobistych ani majątkowych powoda składając swojemu pracodawcy zgodnie z prawdą informacje, które zostały potwierdzone podpisem powoda.

Pozwany zaznaczył także, że nie był pełnomocnikiem Akademii (...) w procedurze zgłoszenia wniosku do opatentowania do Urzędu Patentowego. Żadne zatem okoliczności związane z w.w. postępowaniem nie mogą go obciążać. Nadto w opisie patentowym wynalazku, na który został udzielony patent nr (...), wśród twórców tego rozwiązania powód jest wymieniony.

Wyrokiem z dnia z dnia 9 czerwca 2017 r. Sygn. akt I C 2160/16 Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo .

Postanowieniem z dnia 25 lipca 2017r. sygn.. akt I C 2160/16 Sąd Okręgowy uzupełnił wyrok poprzez oznaczenie dotychczasowej treści pkt I i dodanie punktu II , którym zasądził od powoda M. B. na rzecz pozwanego K. W. kwotę 3.617,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania”.

Podstawę rozstrzygnięcia oddalającego powództwo stanowiły następujące ustalenia :

Powód M. B. był doktorantem w okresie od października 2009 r. do października 2013 r. na Akademii (...) w K..

Przez okres około dwóch lat powód, pozwany oraz dwie inne osoby - W. M. i K. P. wspólnie pracowali badawczo nad stworzeniem konkretnego rozwiązania inżynierskiego. W ramach tej pracy doszło do stworzenia wynalazku (...)

Pozwany będąc pracownikiem naukowym Akademii (...) w K. złożył swojemu pracodawcy informację o stwierdzeniu wynalazku na obowiązującym na tej uczelni datowanym na dzień 28 listopada 2013 r. formularzu: „Zgłoszenie dobra niematerialnego”. Dokument ten jest formularzem wewnętrznym (...). Został podpisany przez pozwanego oraz dziekana prof. J. L.. W pkt. 3 określony został sposób finansowania wynalazku, w legendzie do formularza została zamieszczona wskazówka jak należy wypełnić to pole. Według w.w. wskazówek przewidziane były trzy możliwości do wyboru: tj. środki własne (...), dotacja lub umowa. W ramach w.w. wynalazku nie były przyznawane żadne dotacje ani nie były zawierane umowy. Pozwany wybrał pole pierwsze - środki własne (...), co oznaczało dalej, że działania Rzecznika Patentowego, który brał udział w opracowaniu zgłoszenia patentowego zostały pokryte ze środków własnych (...). Integralną częścią w.w. formularza jest załącznik, który stanowi tabela zawierająca dane twórców (współtwórców) dobra niematerialnego. W załączonym przez pozwanego załączniku do formularza jako współtwórcy wynalazku (...) zostali wskazani: pozwany K. W. – (pracownik (...)), powód M. B. (osoba fizyczna), J. M. (1) (Instytut (...)) K. P. ((...) Centrum (...)), wszyscy w udziale po 25 %. Powód złożył swój podpis w rubryce nr 2 obejmującej jego dane jako współtwórcy wynalazku. Działaniem pozwanego było dokonanie wewnętrznego zgłoszenia do Wydziału uczelni. Następnie problemem w.w. wynalazku zajmowała się właściwa wyspecjalizowana komórka (...) Centrum (...). W dniu 30 grudnia 2013 r. pełnomocnik Akademii (...) w K. rzecznik patentowy A. R. złożył do Urzędu Patentowego RP podanie o udzielenie patentu. W zgłoszeniu tym wskazano: zgłaszającego - (...) w K., tytuł wynalazku oraz twórców, w tym powoda M. B.. Do zgłoszenia dołączono opis wynalazku, zastrzeżenia patentowe, skrót opisu, rysunki oraz pełnomocnictwo z kopią upoważnienia. Pismem z dnia 9 czerwca 2014 r. Centrum (...) zwróciło się do powoda jako współtwórcy wynalazku (...) o uregulowanie spraw formalnych związanych z wynalazkiem. Wskazano, iż możliwe są dwa rozwiązania: tj. przeniesienie przez twórcę praw do patentu na rzecz Akademii (...), ewentualnie współwłasność praw do patentu, przy czym w drugim wypadku, wskazano na konieczność zawarcia umowy o współwłasność.

Podano także w jaki sposób będą ponoszone koszty związane ze zgłoszeniem wynalazku do ochrony, w tym ewentualnych postępowań zagranicznych wskazując, że dotychczas wyniosły one 4.918,00 zł, co powoduje, iż powód był obowiązany pokryć je w wysokości 1.229,62 zł (25%), przy podjęciu decyzji o zachowaniu prawa właścicielskiego do patentu. Współtwórcy J. M. (2) i K. P. w dniach 10 lipca 2014 r. i 23 czerwca 2014 r., złożyli oświadczenia o dokonaniu przeniesienia prawa do uzyskania prawa wyłącznego do stwierdzonego rozwiązania na rzecz Akademii (...) w K.. Oświadczenia takiego nie złożył powód M. B.. W dniu 19 września 2016 r. Urząd Patentowy wydał decyzję o wydaniu prawa wyłącznego na zgłoszony wynalazek (...) udzielając patentu nr (...). Jako właściciel w.w. prawa wpisana została Akademia (...) w K., powód, pozwany, J. M. (2), i K. P. zostali wpisani jako jego twórcy.

Decyzją z dnia (...) Urząd Patentowy RP na skutek zgodnego żądania stron postanowił dokonać zmian w rejestrze patentowym pod nr (...), w ten sposób, iż wykreślił doczasowy wpis (...) i dokonał wpisu: (...) i M. B..

Przy tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał bezzasadność powództwa. Odwołując się do wynikających z art. 24§1 k.c. zasad ochrony dóbr osobistych określonych w art. 23 k.c. oraz powołując się na orzecznictwo wskazał, że dla dokonania oceny czy doszło do naruszenia dobra osobistego nie ma decydującego znaczenia subiektywne odczucie osoby domagającej się ochrony, ale to jaką reakcją wywołuje naruszenie w społeczeństwie. Należy więc przyjmować koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy.

Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, a nawet jeśli by przyjąć odmienne stanowisko, że do tego naruszenia doszło w rozumieniu subiektywnych odczuć powoda, to naruszenie to nie miało charakteru bezprawnego.

Powód nie wykazał, aby pozwany w zgłoszeniu z dnia 28 listopada 2013 r. poświadczyl nieprawdę, że wyłącznym właścicielem prawa do patentu jest (...). Przeczą temu w przedłożone dokumenty oraz zeznania pozwanego, które

w tej kwestii wzajemnie ze sobą korespondują. Pozwany przyznał, że będąc pracownikiem naukowym Akademii (...) w K. złożył swojemu pracodawcy informację o stwierdzeniu wynalazku. Dokonał tego na obowiązującym w (...) formularzu - Zgłoszenie dobra niematerialnego, opatrzonym datą 28 listopada 2013 r. Pozwany nie miał wpływu na treść w.w. formularza, nie brał udziału w jego tworzeniu, jest to dokument funkcjonujący na (...) od szeregu lat i nie był dotychczas przez nikogo kwestionowany. W pkt. 3 formularza określony został sposób finansowania wynalazku, zaś w legendzie do formularza została zamieszczona wskazówka jak należy wypełnić to pole. Według w.w. wskazówek przewidziano następujące możliwości do wyboru: tj. środki własne (...), dotacja lub umowa. Biorąc pod uwagę, że w ramach wynalazku nie były przyznawane żadne dotacje, ani nie były zawierane umowy pozwany wybrał pole pierwsze - środki własne (...). Oznaczało to dalej, że działania Rzecznika Patentowego, który brał udział w opracowaniu zgłoszenia patentowego zostały pokryte ze środków własnych (...). Dokonanie przedmiotowego zgłoszenia miało ścisły związek z regulacją zawartą w art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. prawo własności przemysłowej (tj. Dz.U. 2017 poz.776), który stanowi, że w razie dokonania wynalazku, wzoru użytkowego albo wzoru przemysłowego w wyniku wykonywania przez twórcę obowiązków ze stosunku pracy albo z realizacji innej umowy, prawo, o którym mowa w (...) (prawo do uzyskania patentu na wynalazek albo prawa ochronnego na wzór użytkowy, jak również prawa z rejestracji wzoru przemysłowego), przysługuje pracodawcy lub zamawiającemu, chyba że strony ustaliły inaczej. Zatem pozwany jako że dokonał wynalazku w ramach zobowiązania ze stosunku pracy o fakcie tym za pomocą w.w. zgłoszenia poinformował swojego pracodawcę tj. (...) w K.. Integralną częścią tego formularza jest załącznik - tabela zawierająca dane twórców (współtwórców) dobra niematerialnego. W załączonym przez pozwanego załączniku do formularza jako współtwórcy wynalazku (...) zostali wskazani: pozwany K. W. – (pracownik (...)), powód M. B. (osoba fizyczna), J. M. (1) (Instytut (...)), K. P. ((...) Centrum (...)) - wszyscy w udziale po 25 %. Sąd wskazał, że przestępstwo z art. 271 § 1 KK (dawniej art. 266 § 1 KK) polega na poświadczeniu nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne w autentycznym dokumencie wystawionym przez osobę składającą takie poświadczenie. Poświadczenie nieprawdy może polegać na potwierdzeniu okoliczności które w ogóle nie miały miejsca lub też ich przeinaczeniu albo zatajeniu. Przesłanie poświadczenia nieprawdy ma charakter umyślny. W niniejszej sprawie żadna wyżej sytuacji nie miała miejsca. Działanie pozwanego polegało wyłącznie na dokonaniu wewnętrznego zgłoszenia do Wydziału Uczelni o fakcie dokonania wynalazku, nie odnosił się w nim w ogóle do kwestii prawa własności wynalazku. Zachowanie pozwanego nie było w żadnej mierze intencjonalnie, celem zatajenia pewnych faktów czy okoliczności, w tym praw powoda, a podyktowane regulacjami wewnętrznymi i obowiązującą w tym zakresie praktyką. Poza dokonaniem w.w. zgłoszenia pozwany nie brał udziału w postępowaniu o udzielenie patentu, a zajmowała się tym właściwa komórka (...) Centrum (...) oraz rzecznik patentowy. Nie można mu zatem przypisywać, jak tego chce powód, odpowiedzialności za treść decyzji Urzędu Patentowego.

W tym stanie rzeczy zdaniem Sądu Okręgowego działaniom pozwanego nie można przypisać cech bezprawności, zostały one bowiem zrealizowane w ramach obowiązującego porządku prawnego i przysługujących pozwanemu uprawnień. Uzasadniając postanowienie z dnia 25 lipca 2017r. sygn.. akt I C 2160/16 Sąd Okręgowy wskazał, że wyrok z dnia 9 czerwca 2017 r nie zawierał rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania, pomimo zgłoszenia przez pełnomocnika pozwanego wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego od powoda na rzecz pozwanego.

W piśmie z dnia 12 czerwca 2016 r. pozwany wniósł o uzupełnienie powyższego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania. Sąd Okręgowy wskazał na podstawy uzupełnienia rozstrzygnięcia o kosztach procesu wynikających z art. 351§1-3 k.p.c. i wskazał, że zasadą jest odpowiedzialność za wynik sprawy. Skutkowało to uzupełnieniem wyroku i zasadzeniem na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. § 2 pkt 5 w zw. z oraz §§ 15 i 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015 poz.1804 kwoty 3617zł (tj wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa).

Apelację od wyżej powołanego wyroku wniósł powód zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucając:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

a) art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2017 r. Prawo własności przemysłowej poprzez jego niewłaściwe niezastosowanie przy ocenie naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych powoda, jak również ocenie bezprawności działania pozwanego w trakcie działań związanych z przygotowaniem oraz złożeniem do Urzędu Patentowego RP dokumentacji do wniosku o przyznanie Patentu (...), którego powód był współtwórcą, a w czym uczestniczył pozwany;

II. naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia, a to:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie dyrektyw zasady swobody sędziowskiej

przy ocenie dowodów, polegające na dowolnej, powierzchownej, jednostronnej, wybiórczej oraz pozbawionej obiektywizmu ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, podporządkowanej stanowisku pozwanego, przy przyjęciu z góry negowaniu stanowiska powoda, a ponadto bezkrytycznym uznaniu wiarygodności twierdzeń pozwanego oraz dokonywaniu przez ich przyzmat oceny innych dowodów zebranych w sprawie, jak też czynieniu na ich podstawie ustaleń faktycznych, przy zaniechaniu należytej weryfikacji twierdzeń pozwanego w oparciu o wnikliwą ocenę dowodów z dokumentów, wreszcie wyprowadzaniu ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających, w tym opieraniu się przez Sąd na własnych domniemaniach, nic mających potwierdzenia w zebranych dowodach, co w rezultacie doprowadziło do poczynienia przez Sąd błędnych ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, w szczególności do uznania, że nic doszło do bezprawnego naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych

powoda, a co za tym idzie przedwczesnego oddalenia powództwa;

b) art. 210 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez nieuzasadnione oddalenie przez Sąd zgłoszonych przez powoda wniosków dowodowych w postaci korespondencji mailowej z pozwanym z października 2013 roku. korespondencji mailowej z B. S. p.o. dyrektora (...), przesłuchania w charakterze świadka P. R., T. P. i J. L., decyzji (...) o zmianie regulaminu ochrony, korzystania oraz komercjalizacji własności intelektualnej w (...), jako nie dotyczących istoty sprawy, w sytuacji, gdy przedmiotem tych dowodów były okoliczności i fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, zwłaszcza w zakresie ustalenia rzeczywistej roli pozwanego w roku działań podejmowanych w związku ze zgłoszeniem patentowym wyłącznie na rzecz (...), co doprowadziło do zaniechania wnikliwego rozważenia przez Sąd całokształtu okoliczności sprawy, jak również niezbadania podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia, a w konsekwencji pozbawiło powoda M. B. możliwości wykazania zasadności podnoszonych przez niego twierdzeń i ochrony jego praw oraz skutkowało nierozpoznanie przez Sąd istoty sprawy, a w rezultacie poczynieniem przez Sąd meriti błędnych ustaleń faktycznych oraz przedwczesnym i nieuprawnionym oddaleniem powództwa w całości;

c) art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dopuszczenie przez Sąd wniosków dowodowych zgłoszonych przez pozwanego w odpowiedzi na pozew, przy jednoczesnym oddaleniu wniosków dowodowych zgłoszonych przez powoda, w sytuacji gdy dowody zgłoszone przez pozwanego oraz wykazywane za ich pośrednictwem okoliczności nie dotyczyły bezpośrednio pozwanego, ale innych osób i podmiotów, wobec czego nie odnosiły się do przedmiotu niniejszej sprawy;

d) art. 117 § 1 i § 5 k.p.c. w zw. z art. 118 § 1 i 2 k.p.c. poprzez rozpoznanie złożonego przez powoda już w pozwie z 5 grudnia 2016 r. wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu dopiero w dniu 18 kwietnia 2017 roku, po złożeniu przez powoda pisma przypominającego, co uwzględniając czas niezbędny do przesłania postanowienia do właściwej Izby Adwokackiej oraz wykonania czynności w Izbie w celu wyznaczenia adwokata, spowodowało że pełnomocnik z urzędu dla powoda został wyznaczony na krótko przed planowaną rozprawą na dzień 30 maja 2017 roku, w związku z czym powód został pozbawiony możliwości wszechstronnego omówienia z pełnomocnikiem wszystkich okoliczności sprawy i przygotowania się do rozprawy, a co za tym idzie możliwości obrony przed Sądem swoich praw oraz należytego wykazania dochodzonego roszczenia;

e) art. 219 k.p.c. poprzez nieuzasadnione oddalenie wniosku powoda o połączenie do wspólnego rozpoznania niniejszej sprawy ze sprawą toczącą się przed Sądem Okręgowym w K.do sygn. akt I (I 2173/ 16, w sytuacji, gdy przemawiały za tym względy techniczne oraz zasady ekonomii procesowej albowiem te pozostawały w ścisłym związku,

f) art. 102 k.p.c. poprzez zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu , w sytuacji gdy względy słuszności wynikające z sytuacji osobistej, majątkowej i życiowej powoda oraz charakter roszczenia powodowały , że w sprawie zachodził szczególny wypadek uzasadniający odstąpienie od obciążenia powoda kosztami procesu.

Powód wniósł o przeprowadzenie dowodów pominiętych w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, o zmianę wyroku i uwzględnienie powództw w całości, zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje i przyznanie pełnomocnikowi z urzędu kosztów zastępstwa, które nie zostały uiszczone, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania a z ostrożności procesowej o nieobciążenie powoda kosztami postępowania w obu instancjach.

Uzupełniając stanowisko powód podniósł, że część kosztów wyłożył z własnych środków , które nie były zwracane przez żadną instytucję. Zdaniem powoda działania pozwanego obok naruszenia dóbr w postaci pozbawiło go też prawa do wizerunku jako współwłaściciela współfinansującego wynalazek. Taki sposób określenia spowodował, że (...) przesłało nieprawidłowego zgłoszenie do Urzędu Patentowego . gdyby wskazano inne źródło finansowania .

Powód wniósł także zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w K. z dnia 25 lipca 2017r. sygn. akt I C 2160/16. Powód zarzucił naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu w kwocie 3617zł. Powielając zawarty w apelacji zarzut, że względy słuszności wynikające z sytuacji osobistej, majątkowej i życiowej powoda oraz charakter roszczenia powodowały, że w sprawie zachodził szczególny wypadek uzasadniający odstąpienie od obciążenia powoda kosztami procesu, wskazał że obciążenie powoda kosztami jest sprzeczne z odczuciem sprawiedliwości i zasadami współżycia społecznego. Podał, że jest on osoba bezrobotną korzystającą z opieki społecznej i utrzymującą się z zasiłku wynoszącego 418zł. Dotknięty jest też schorzeniami neurologicznymi i laryngologicznymi i pozostaje w stałym leczeniu. Został ponadto pobity przez kontrolera MPK i ma problemy z koncentracją oraz odczuwa bole głowy. Nie posiadając oszczędności ani też innego majątku nie ma możliwości uiszczenia kosztów. Obciążenie go w takiej sytuacji kwotą 3617zł narusza poczucie sprawiedliwości . Powód powołał się ponadto na charakter sprawy i wskazał, że miał uzasadnione podstawy do uznania naruszenia dóbr osobistych albowiem Urząd patentowy udzielił wyłącznie patentu (...). Z uwagi na treść art. 11 pwp powód mógł stwierdzić , że jego dobra zostały naruszone w sposób bezprawny skoro w pierwotnej decyzji pominięto go jako współuprawnionego .

Strona pozwana wniosła o odrzucenie apelacji w zakresie w jakim dotyczy ona kosztów postępowania i oddalenie apelacji w pozostałej części. Strona pozwana wskazała, że K. W. dokonał jedynie wewnętrznego zgłoszenia wynalazku na formularzu udostępnionym przez (...). Pozwany wskazał tamże jedynie sposób finansowania wynalazku jako środki (...) a także wypełnił załącznik do formularza w którym wskazał powoda jako współtwórcę wynalazku. Stwierdzenia , że źródłem finansowania prac w ramach których doszło do stworzenia wynalazku były wyłącznie źródła własne (...) nie można kwalifikować jako naruszające dobra osobiste powoda . Pozwany nie brał udziału w postępowaniu o udzielenie patentu i nie miał wpływu na treść decyzji Urzędu Patentowego. Wskazał, że powód nie chciał ponosić kosztów w związku z procedura zgłoszenia co rzutowało na sposób wyboru finansowania jako środki własne. Wniosła także o oddalenie zażalenia.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny uznał za własne ustalenia Sadu Okręgowego i zważył co następuje:

Powód w swej apelacji nie kwestionuje faktów ustalonych przez Sąd Okręgowy lecz za pomocą wiadomości mail wskazanych w apelacji próbował wykazać aktywną rolę pozwanego przy zgłoszeniu patentowym wyłącznie na rzecz (...) i jego wiedzy oraz świadomości bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda oraz konsekwencji z tym związanych. Dowody te zgłoszone na rozprawie w dniu 30 maja 2017r. jako dowody z dokumentu nie mogły spowodować przewłoki postępowania jednak były bezprzedmiotowe albowiem nie łączą się jednak z twierdzeniami wskazującymi jakie inne niż ustalone działania miał podejmować powód a ewentualna świadomość pozwanego,

że (...) składa nieprawidłowo wniosek patentowy naruszając w ten sposób prawa patentowe powoda nie stanowi podstaw do udzielenia żądania ochrony prawnej w sytuacji, gdy powód wyraźnie potwierdzał prawa twórcze powoda. Zgodnie zaś z art. 8 ust. 1 prawa własności przemysłowej prawa patentowe przysługują twórcy. O przejęciu zaś projektu racjonalizatorskiego przez przedsiębiorcę decydował regulamin a nie pozwany. Treść dokumentów nie była zresztą kwestionowana przez stronę pozwaną (protokół rozprawy apelacyjnej). Z maili zaś wynika, że zgłoszeniem miał zająć się rzecznik patentowy. Dowody z zeznań świadków P. R., T. P. i J. L. nie były zaś powiązane z twierdzeniami jakie ustalenia rzeczywiście powód podejmował celem pominięcia praw patentowych powoda, lecz stanowiły tylko sposób poszukiwania dowodów (protokół z dnia 30 maja 2017r.). W aspekcie treści art. 227 k.p.c. słusznie Sąd Okręgowy oddalił wniosku dowodowe. Pełnomocnik powoda nie wniósł zresztą zastrzeżeń co do odmowy dopuszczenia dowodów.

Apelacja nie wskazuje w jaki sposób inny niż ustalony pozwany miałby współdziałać z (...) przy zgłoszeniu. Ewentualny wpływ na wybór rzecznika patentowego czy też wynikająca z maili świadomość treści zgłoszenia nie ma znaczenia w sytuacji, gdy rzecznik ten był pełnomocnikiem (...). Znaczenie dla rozstrzygnięcia mogło mieć natomiast ewentualne zaniechanie pozwanego gdyby powód zmierzał do wykazania ustawowego obowiązku działania pozwanego. W tym zaś zakresie twierdzenia w pozwie nie były zgłaszane. Poza sporem zaś jest, że pozwany przy zgłoszeniu nie był ani pełnomocnikiem (...) ani też nie pełnił obowiązków piastuna organów tego podmiotu. Trudno przyjąć by K. W. miał poprzez rzekome wskazanie 100% udziału twórczego (...) naruszyć dobra osobiste powoda, w sytuacji gdy pozwany w załączniku do wewnętrznego zgłoszenia wskazał wyraźnie, że powód jest współtwórcą dobra niematerialnego (...). Nie podziela Sąd Apelacyjny stanowiska powoda, że pozwany poświadczył, że wyłącznym właścicielem praw do patentu jest (...). Jakkolwiek dane dotyczące sposobu finansowania nie odpowiadały prawdzie (skoro sam pozwany w zeznaniach wskazywał, że także współtwórcy ponosili koszty) jednak do wadliwego zgłoszenia doprowadził wadliwy regulamin (...), którego bezsporna treść rozdziału 3 i 4 (k 222-224) prowadziła do automatycznego nabycia praw własności przemysłowej z chwilą ich stworzenia nawet jeżeli były one wynikiem wykonywania obowiązków doktoranta. Pozwany zaś wyraźnie potwierdził w zgłoszeniu, że powód nie wykonywał swoich obowiązków jako pracownik k.12. W aspekcie braku dołączenia do zgłoszenia umowy czy też przeniesienia praw patentowych na (...) nie było podstaw do zgłoszenia praw wyłącznych na rzecz (...). Pozwany jednak nie mając możliwości wyboru innego sposobu finansowania w zgłoszeniu wewnętrznym podał wprawdzie nieprawdziwą „środkami własnymi (...)” jednak nie odpowiada on za sposób zgłoszenia w Urzędzie Patentowym. Dowody osobowe zgłoszone na rozprawie z dnia 30 maja 2017r. na okoliczność kto zdecydował o wyborze J. L. jako rzecznika patentowego oraz treści rozmów pomiędzy P. R. a pozwanym oraz pomiędzy J. L. a pozwanym były bez znaczenia dla rozstrzygnięcia skoro w podstawie faktycznej powództwa nie wskazywano rozmów jako źródła naruszenia dóbr osobistych powoda, powód też nie znał ich treści skoro zeznał, że nie wie czy pozwany kwestionował współwłasność powoda a wnosząc o dopuszczenie dowodów wskazywał tylko, że być może doszło w tych rozmowach do ustalenia, że powód jako były doktorant nie będzie miał prawa do patentu. W sytuacji zaś gdy kwestię tę regulował wadliwy regulamin to w aspekcie wskazania przez pozwanego, że powód był współtwórcą utworu to ewentualne późniejsze rozmowy pozwanego nie mogły mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie. Zarzut bowiem dotyczył poświadczeń zawartych w dokumencie, który nie powinien mieć znaczenia dla Urzędu Patentowego w aspekcie wskazania powoda jako współtwórcy –osoby fizycznej i w braku umowy o przeniesienie na rzecz (...) praw majątkowych powoda do wynalazku. Zwrócić też należy uwagę, że nawet gdyby powód chciał pominąć prawa patentowe powoda, to we wniosku rzecznika patentowego wyraźnie wskazano powoda jako współtwórcę i ewentualne rozmowy powoda nie mogły stanowić realnego zagrożenia w tym względzie. Sam zaś wniosek o rejestrację patentu na rzecz (...) opierał się na normie ustawowej tj art. 11 ust. 3 p.w.p. i ewentualnie na regulaminie a nie na oświadczeniu pozwanego. Odmowa dopuszczenia tych dowodów nie naruszyła więc art. 227 k.p.c. a co czyni automatycznie zarzut naruszenia art. 210 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 217 § 1 k.p.c. bezprzedmiotowym.

Można zgodzić się z twierdzeniem zawartym w apelacji, że pozwany niezgodnie ze stanem faktycznym potwierdził w adnotacji zawartej w pkt 3 zgłoszenia k-11 określony sposób finansowania powstania dobra niematerialnego. Kwestia wskazówek zawartych w formularzu, przewidującym trzy możliwości do wyboru: tj. środki własne (...), dotacja lub umowa, mogła ekskulpować pozwanego ale nie uchylała obiektywnej nieprawdziwości tej informacji, w

sytuacji gdy współtwórcy angażowali także niewielkie środki własne. Obiektywnie jednak taka informacja nie godziła w dobra osobiste powoda. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że kryteriami stwierdzenia naruszeń dóbr osobistych powinny być oceny wynikające z istniejącej świadomości społecznej i prawnej, zasad współżycia społecznego i zasad moralnych, oraz odwołanie do typowej reakcji społecznej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2001 r., V CKN 195/01, nie publ., z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00, OSNC 2003, Nr 9, poz. 121; z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 953/00, niepubl.; z dnia 29 października 2010 r., V CSK 19/10, OSNC-ZD 2011, nr B i z dnia 18 lipca 2014 r. IV CSK 716/13 LEX nr 1521322). W typowej zaś reakcji społecznej okoliczność pominięcia niektórych źródeł finansowania w tym pominięcia w informacji skierowanej do zakładu pracy tj (...), że także współtwórcy nieznacznie finansowali powstanie dobra niematerialnego nie mogła doprowadzić do naruszenia dobrego imienia, dobrej sławy współtwórców a nawet bezpośrednio nie wywoływała żadnej szkody w majątku powoda skoro uchylila konieczność współfinansowania zgłoszenia patentowego. Tym bardziej pozwany nie mógł naruszyć prawa do wizerunku powoda. Wizerunek w znaczeniu dobra osobistego o jakim mowa w art. 23 k.c. w zw. z art. 81 Prawa Autorskiego tj obraz fizyczny człowieka w tym jego wygląd i odpowiednio elementy ściśle związane z tym wyglądem (makijaż, fryzura, ubiór, rekwizyt, sposób zachowania) umożliwiającą identyfikację człowieka. Takie dobro nawet nie było w tym przypadku zagrożone.

Sąd Apelacyjny uznaje nadto, że nawet gdyby podzielić stanowisko powoda, że poprzez wpis „środki własne (...)” naruszono dobra osobiste powoda to trzeba wskazać, że pozwany uczynił to na podstawie pouczenia zawartego w formularzu zakładu pracy. Zgłoszenie zostało wypełnione dla pracodawcy. Skoro zaś wynalazek powstał na bazie majątkowej (...) i nie było umów z przedsiębiorcami ani dotacji, to pozwany w istocie nie miał innej możliwości jak wpisać zgodnie z pouczeniem, że dobro niematerialne stworzono w wyniku środków własnych (...). Trudno więc pozwanemu postawić zarzut z tego tytułu. Brak zaś winy oznacza brak podstaw do zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Z tej przyczyny nie byłoby także podstawy do zasądzenia odszkodowania na podstawie art. 415 k.c. za powoływaną przez powoda w apelacji szkody związanej z nieuzyskaniem dotacji z Funduszy Unii Europejskiej na jego studia doktoranckie. Odpowiedzialność pozwanego w tym zakresie wykluczał także art. 120§1 k.p. W kontekście braku źródła tej odpowiedzialności bezprzedmiotowe były dowody zgłoszone na okoliczność szkody powoda.

Apelacja w części w jakim kwestionuje rozstrzygnięcie o kosztach procesu jest niedopuszczalna albowiem dotyczy rozstrzygnięcia nieistniejącego. Orzeczenie w tym przedmiocie zapadło w postanowieniu uzupełniającym od którego przysługiwały środki odwoławcze na zasadach ogólnych. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny odrzucił na podstawie art. 373 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c. apelację w części kwestionującej rozstrzygnięcie o kosztach procesu a w pozostałej części oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

Dopuszczalne było natomiast zażalenie na postanowienie z dnia 25 lipca 2017r.

Rozpoznając to zażalenie Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Sąd I instancji nie odniósł się w pisemnych motywach postanowienia w przedmiocie kosztów do regulacji z art. 102 k.p.c., jednak zasady odpowiedzialności za wynik sprawy nie wymagają wskazania dodatkowych podstaw orzeczenia w tym przedmiocie. Sąd Apelacyjny uznaje jednak, że w tym przypadku były podstawy do zastosowania zasad słuszności. Odstąpienie od obciążenia strony przegrywającej sprawę kosztami procesu poniesionymi przez jej przeciwnika procesowego, jest możliwe w sytuacji szczególnej, gdy takie obciążenie byłoby niesłuszne i niesprawiedliwe, rażąco niezgodne z zasadami słuszności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011r., II CZ 203/10, LEX nr 738399). Utrwalone jest już stanowisko, że do „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące poza nim. Do pierwszych zalicza się charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla stron, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, prekluzja. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się wyłącznie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli strona była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia

2011r., IV CZ 111/11, LEX nr 1119554, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010r., I CZ 112/09, LEX nr 564753).

Odwołując się do zaprezentowanych wyżej poglądów judykatury Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że niewątpliwie sytuacja materialna i życiowa powoda jest bardzo trudna .Powód utrzymuje się jedynie ze środków pomocy społecznej , nie ma majątku . jest osobą bezrobotną i do tego dotkniętą schorzeniami. Niewątpliwie też powód mógł mieć uzasadnione przekonanie, że fakt rejestracji patentu wyłącznie na rzecz (...) narusza jego prawa jako współtwórcy a więc także narusza jego dobra osobiste. Na chwilę wniesienia pozwu nie był jeszcze zarejestrowanym współwłaścicielem patentu. Poza sporem jest też , że dokument podpisany przez pozwanego stanowił jeden z załączników wniosku patentowego. W takiej sytuacji można przyjąć, że powód mógł mieć uzasadnione, choć ostatecznie błędne przekonanie, że jest to wynik działań pozwanego. W tym kontekście obciążenie powoda kosztami procesu za I instancję naruszało zasady współżycia społecznego.

Z przytoczonych wyżej względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 3 sentencji postanowienia w oparciu o art. 386§ k.p.c. w zw. z art. 397§2 k.p.c. , odstępując od obciążenia powoda kosztami procesu.

Te same okoliczności uzasadniały nieobciążenie powoda kosztami postępowania apelacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c.

Pełnomocnikowi powoda przyznano koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym w kwocie 5.166 zł (w tym kwotę 966 zł podatku VAT) według odpowiednio stawek 3600zł i 600zł i na podstawie 2 , §4, §8 pkt 3 i odpowiednio 6 oraz §16 ust. 1 pkt 2 i § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016r. poz.1714 ze zm.). Uwzględniono, że w pierwszej instancji sprawy nie prowadził ten sam adwokat.

SSA Robert Jurga SSA Sławomir Jamróg SSA Paweł Czepiel